

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nr. 8. SIBIIŪ, 15 AUGUSTŪ 1895. AnulŪ XXVI.

Nr. 271—1895.

CONVOCALE.

Adunarea generală a „AsociaȚiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului română“, conformŪ §§. 14 și 21 din Statutele AsociaȚiunei, se convócă *in opidulŪ BlajŪ pe ȡilele 27 și 28 AugustŪ stilulŪ noŪ, pe lângă următórea*

Programă:

MartŪ in 27 AugustŪ.

Ședinȡa I. cu următórea ordine de ȡi:

1. Deschiderea ședinȡei prin presiđiŪ la 10 óre a. m. in localulŪ, ce se va designa spre acestŪ scopŪ;
2. RaportŪ generalŪ despre activitatea comitetulŪ in decursulŪ anulŪ 1894, dimpreună cu aclusele aceluia;
3. Alegerea comisiunilorŪ de căte 3 membri, și anume:
 - a) pentru esaminarea raportulŪ generalŪ pro 1894;
 - b) pentru esaminarea raȡiociniulŪ pro 1894 și a proiectulŪ de bugetŪ pro 1896;
 - c) pentru esaminarea propunerilorŪ comitetulŪ referitóre la modificarea statutelorŪ și
 - d) pentru incassarea tacselorŪ dela membri vechŪ și dela cei carŪ se vorŪ inserie din noŪ.
4. Însinuarea propunerilorŪ și a eventualelorŪ interpelări.
5. RaportulŪ comisiuneiŪ pentru inscrierea membrilorŪ, și
6. Cetirea eventualelorŪ disertaȡiuniŪ insinuate la timpŪ.

Mercuri in 28 AugustŪ.

Ședinȡa II. cu următórea ordine de ȡi;

1. Deschiderea ședinȡei la 10 óre a. m.
2. Verificarea procesulŪ verbalŪ din ședinȡa I.

3. Rapórttele comisiunilorǎ esmise în ședința I.
4. Cetirea eventualelorǎ disertațiunii.
5. Alegerea comitetului și a funcționarilorǎ Asociațiunei pe noulǎ periodǎ de 3 ani 1896—1898.
6. Defigerea locului pentru procsima adunare generală a Asociațiunei.
7. Dispozițiunii pentru autenticarea procesului verbalǎ din ședința II. și
8. Încheerea ședințelorǎ adunării generale.

Se observă, că eventualele disertațiunii aǎ se fiă prezentate presiului Asociațiunei în scrisǎ cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiũ, din ședința comitetului Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românũ, ținută la 29 Iuliũ 1895.

Dr. Ilarionũ Pușcariu m. p.,
v.-președinte.

Zacharia Boiu m. p.,
secretarũ I.

ÎN AJUNULȚ ADUNĂREI GENERALE A ASOCIAȚIUNEI.

Preste puține zile are a se întruni poporul românũ la sêrbarea anuală a „Asociațiunei transilvane“; și locul întrunirei, conform onorificei invitării, ce i s'a făcutũ din partea despărțemêntului respectiv, are sê fiă, acum pentru a 3-a respective pentru a 4-a óră opidulũ Blajũ, unulũ din cele mai vechi aședăminte ale culturei nóstre naționale.

Nu ne credem competenți, a anticipa împărțășirile, ce ne va face comitetulũ centralũ alũ Asociațiunei prin raportulũ anualũ despre activitatea sa în cursulũ acestui anũ, și despre starea, în care se află indeobște Asociațiunea nóstră pe tóte terenele salutarei sale activității; credem însă, că pe lângă modestele puteri, de cari ea dispune, raportulũ generalũ va aduce pentru toți cei nepreocupați și momente îmbucnrătóre.

Înainte de tóte notificăm cu bucurie, că cu puține excepțiuni despărțemintele Asociațiunei aǎ arêtatũ în timpulũ din urmă unũ interesũ mai viu pentru prosperarea nobilelorũ probleme, ce le sunt încredințate: a fi mediulũ între

centru și periferiă, percipiându și comunicându reciproc *unitatea spirituală*, ce caracterisează orî-ce societate vitală. În proporțiune cu acestu momentu îmbucurătoru vedem unu progresivă crescămentu și cu privire la numărul membrilor Asociațiunei, care numără, afară de membrii ajutători, a ajunsu la cifra de 1000. Adevăratu, că este foarte neînsemnatu numărul acesta față cu cele trei milioane Români ai patriei noastre; însă considerându numeroșele reuniuni de totu felul, ce vedem înființându-se în tôte părțile, și avënd în vedere enormele greutateși materiale și multe altele, ce ni le impune timpul presentu, chiaru și acestu micu progresu ne inspiră bărbătescă încurajare întru promovarea nobilelor scopuri culturale, ce urmărimu.

O urmare firéscă a acestei înmulțiri a membrilor este apoi și o creștere succesivă a mijlócelor Asociațiunei noastre, și acésta iarăși ne permite o rațională înmulțire a erogatelor, cari le reclamă progresul culturalu alu poporului nostru.

Comitetulu centralu cu zelü satisfăce, pe cât numai i-a fostu cu putință, obligămintelorü sale; organulu Asociațiunei, care la 1879 a fostu sistatu pentru unu anü și era pe aci a se sista de totu, prin stăruințele bărbațilorü seși conducători a însuflețitu de noü și a lărgitu în modu îmbucurătoru cerculu cetitorilorü seși. Ajutórele Asociațiunei pentru tinerimea scolară de ambe secșele, precum și pentru învățacei de meserii și alte industrii folositoare mergu progresându. Pentru poporü s'a începutu o seriă de publicațiuni, cari sperămü că vorü înmulți gustulu de cetitu și cunoscințele lui folositoare. Școla civilă de fete a Asociațiunei anü de anü a progresatu, și în privința puterilorü didactice și în privința numărului elevelorü, interne și esterne; chiar și anulü scolarü procsimü este chiămatu a areta unu noü progresu în privința acestui aședământü atätü de bine acreditatu în sinulu poporului nostru.

Modificarea unorü dispozițiunii ale Statutelorü Asociațiunei, cerută de guvernü, ne va da, credem, plăcută ocașiune,

a completa și unele alte puncte, cari experiența de 34 ani ni-le-a arătat a fi nesuficiente; și procsima adunare generală va fi chemată a se ocupa în fond de Statutele Asociațiunei sale, și prin acesta a-î da un nou avânt de înmulțită și mănăsă activitate.

În numărul festiv al acestui organ am atins sub titlul „Semințe și dorințe“ un ciclu de idei, desfășurate acolo de mai mulți bărbați valoroși din toate părțile româniei. Unele din acestea sunt: a se estinde cercul Asociațiunei preste întregă patria noastră, a se contopi se cu cel puținu a se întruni fondul pentru teatru român barem pentru un timp ore-care cu fondurile Asociațiunei, a se reactiva secțiunile sciințifice ale Asociațiunei, a se pune temei la școle de specialitate agricolă și industriară, a se întemeia biblioteci și societăți de cetire pentru popor, a se înființa în Sibiu și alte centre culturale câte un internat pentru școlari, pentru a le înlesni studiul și a preveni multele neajunsuri, ce urmază din atâtea locuințe de astăzi ale lor, sărăcăciose și necorrespundătoare, ba uneori evident stricăciose.

Aceste dorințe s'au manifestat atunci și la alte ocașuni; și adunarea generală a Asociațiunei va adauge un nou laur la cununa meritorilor sale neperitoare, decă și la întrunirea sa din focalarul dela îmbinarea Ternelor se va ocupa de aceste și alte însemnate cestiuni, spre a face din ce în ce mai viuă interesarea poporului pentru Asociațiunea sa și a mări totu mai multu cercul nobilei ei activități.

Cu aceste dorințe purcedătoare din inimă salutăm și pe calea acesta întrunirea dela Blaj și i urăm cea mai armonică lucrare întru prosperarea culturei poporului nostru!

Z. Boiu.

DIN VIETA GENERALULUI TRAIANU DODA.

Traianu Doda s'a nascutu din parinti țerani, în comuna Prilipețu, comit. Caraș-Severinu, cercul Bozovic, la anul 1822.

Urmându la studii, ca fiu eșitū din poporū (grănițerū), s'a nisuitū cu tótă rīvna sē se perfecționeze cât mai multū, și sē fiă astfelū cât mai folositorū în primulū rēndū nēmuli seū, apoi patriei și societății în genere. Pe cariera militară, care a îmbrățisat-o cu tótă ardórea sufletului seū străduitorū, a înaintatū în curēndū dela tréptă la tréptă, ajungēndū la posiții totū mai distinse. Inteligența, zelulū și caracterulū seū firmū i-aū fostū singurulū patronū, afară de curagiulū bār-bătescū, prima virtute militară în vremuri de rēsboiū.

Dovēdă despre acēstă virtute a datū în cele patru rēs-bóie (dela 1848, 1859, 1863 și 1866), la cari a partici-patū și în urma căroră a fostū distinsū cu decorațiuni acor-date de Maiestatea Sa monarchulū, alū căruī credinciosū soldatū a fostū.

La anulū 1840 Traianū Doda a fostū numitū locote-nentū, la 1848 căpitanū, în 1854 maiorū, ear la 1860 a fostū numitū șefū alū statului maiorū; la 1866 a fostū nu-mitū generalū și comandantū alū cetății Cracovia. În anulū 1872 s'a pensionatū, ear la 1874 grănițerii cercului Caransebeșū l-aū alesū deputatū dietalū și în 1880 președinte alū comu-nității de avere. Ce talentū militarū a fostū generalulū Doda, resultă și din faptulū, că între atâtea ilustrității militare, între atății prinți și aristocrați, șefū alū statului maiorū *elū* a fostū numitū, de și era de origine țērănescă și în etate nu-mai de 38 ani.

După-ce s'a retrasū din oștire, a avutū ca presidentū alū comunității de avere grănițeresci unū mare și impună-torū rolū politicū și socialū în vieța romānilorū din Bānatū.

Jalea adēncă, ce a cuprinsū întrégă romānimea la au-đulū scirei neașteptate a morții generalului Traianū Doda, s'a manifestatū într'unū modū demnū cu ocasiunea immor-mēntarei distinsului bārbatū, participāndū multe miī de romāni din tóte părțile, și pontificāndū însuși P. S. Sa,

părintele episcopu alu Caransebeşului *Nicolae Popea*, cu asistență numerosă.

Sentimentele înalte patriotice și românesce, ce le-a manifestat și propagat în sinul poporului nostru generalul Traian Doda, și cari, de Cerul, se încolțesc și se întăresc din zi în zi mai mult, vor forma cununa neperitoare a faptelor sale, și vor ține întotdeauna viuă memoria lui între noi!

GLASUL TIMPULUI.

(Pentru popor).

În vremea din urmă s'a pornit un curent nou foarte primejdios, care nesusce a străbate în rândurile poporului dela sate, ca sub masca de ajutor bănesc și camete ieftine să-l câștige și încătușeze.

Mai interesant este a cunoște procedura acestei lucrări. Străinii se pun la muncă, ca se întemeieze în satele noastre românesce bănci sătesce. Ca se potă face acesta, au lipsă de membri, și aceia doresc a-i câștiga din șirul poporului. Cu conducerea însoțirilor apoi voescă a încredința pre preoții săi învățătorii. Ear ce putere domnitore are capitalul și banul asupra vieții și asupra fiă-căru om, cu toții suntem în curat și scim.

Deci munca străinului, ca prin ajutorul, spriginul și conlucrarea conducătorilor firești ai poporului, prin banul și sudorea aceluia, să-l facă a duce carul cu povara străinului, acolo, atunci și unde densul dorește: acesta este adevărată primejdie pentru noi.

Este adevărat, că pe puntea, care voescă străinul a străbate în sinul poporului nostru, este pusă firma: Capitală după trebuință și cămătă foarte ieftină. Dar decă ne punem la cugetare, apoi prin ajutorul minții noastre sănătoșe ne întrebăm: ore ce și voescă aceștia?

După o combinare și judecare serioasă aflăm motivele, care îndemnă pe străinii se vină cu ajutorul lor, și anume:

Scopul principalu este, ca se ne pună prin capitalulă acesta în sclăvia și servitutea loră.

Fiind-că nici ei n'au capitală îndestulitoră și îmbelșugată, dorescū ca prin sudorea poporului nostru se ajungă la scopul principală.

A treia, putendū căștiga și angaja pe conducătorii firești ai poporului de diregători și servitori unui birotă centrală, dēnșii la totă întēmplarea plătindu-le aū anumitū dreptū a dispune cu supușii lorū. Așa aceștia sunt căștigați prin lēfă, poporul plugarū prin împrumuturi, — deci unū mare scopū vedū realizāndu-se.

Acestū scopū însă pentru noi este nespūs de primejdiosū.

Aflāndū noi, că poporul nostru chiar de străinū este cunoscutū de unū materialū bunū, cu care și prin care se potū face lucruri frumōse, trebuie folosită vremea, ca noi se prevenimū șiretliculă străinului.

Dacă străinū n'ar afla deplină asigurare și virtute în rēndurile lui, de o parte că potū îndeplini și lucruri mai grele cu dēnsulū, de alta că aū terenū bunū de așezatū capitalele lorū la poporul nostru: este lucru doveditū, că s'ar ținē departe de rēndurile aceluia și n'ar avē voie a face înșoțiri cu dēnsulū.

Așa stāndū lucrulū, conducătorii poporului aū o sfântă datorință a se pune deadreptulū ei în fruntea poporului ca stăpāni; dar nu prin mijlocirea străinilor ca servitorii aceora. În vieța comună este pururea mai de primitū ca se fi stăpānū și în frunte, decât sērvitorū și înapoi.

Deci glasulū vremei ne spune, că nu este timpū de perdutū, ci cu puteri unite se ne punemū pentru a stringe rēndurile poporului.

Este adevēratū, că noi inteligința unindu-ne am întemeiatū deosebite institute de credite, și depunerī; dar fiind-că tōte acelea s'au formatū din capitale mai mari, poporul de rēndū n'a pututū intra în șirulū aceora. Așa dorulū de în-

soțire trebuie să-lă plântăm și în mijlocul poporului, căci densusul este pământul cel mai roditor și stêlpul, pe care razimă țaria vieții noastre.

Maî alesu astăzi, când prin legile contrare cu adevărata credință a bisericei noastre, suntem amehințați cu demoralizarea, când în modu veditu se lucră a despărți turma de păstoru, când onórea preotului și învățătorului, adecă a conducătorului firesc se cercă a se stîrbí, aceia au datorință ca se descopere mijloce, prin care se fiă deplinu resplátii și totu odată se aibă cetatea, de unde își potú apêra demnitatea lorú.

Nu póte esista astăzi maî puternicú mijlocu, decâtú pregătirea poporului la *însoțiri economice*. Adecă stringêndú șirurile poporului, acela se fiă deșteptatú și luminatú, ca însuși prin puterile proprii, prin sârguință și pêstrare, prin lucrarea înțeleptă a pământului și prin ajutorare împrumutată se nesúescă a scăpa din greutățile deosebite, ce trebuie se supórté.

Aceste *însoțiri* bine conduse nu sunt numai pentru ajutorare în bani, ci chiar culturale și moralisătóre. Atátú ca membru cât și ca împrumutátoru nu póte fi decât o persónă cu vieță nepetată, treaz, cu purtare bună și sîrguinciosú.

Fiind-că aceste însoțiri crescú și se desvóltă din poporú, încât însuși prin puterile sale se ridică, prin sîrguința sa se pregătesce a scăpa la limanulú fericirei: ele au trâinicia și viitorulú. Capitalulú adunatú pe încetú, dar multú prețuitú, fiindú sudórea muncêi grele, se póte întrebuiņa a face tóte înlesnirile economice. Aceste însoțiri potú întemeia: societate de consum, neguțătorie comunală, potú procura mașini pentru lucrarea maî înțeleptă a pământului, potú cumpêra proprietăți și averi. Cumpêrandú averi maî mari, acelea le potú împărți între singuraticii membri, cu îndatorirea se le plătéscă în rate de maî multí ani.

Maî însemnate sunt trei cerințe, care dau motivele cele maî puternice, ca însoțirile sătesci se fiă întemeiate. Întâiú poporulú are la îndemână în casú de lipsă *ajutorulú în*

bană, nu este silită a alergeră săptămâni întregi perțându-și dăile cu cereri de împrumut. A doua având bană, îi depune *cu dobândă*, nu stău fără interese capitalele ană de dăile. În urmă oră depune oră ridică capitale din camete seă interese, remăne o mică parte și pentru însoțire.

Aceste însoțiri se nutresc ca din nisce isvôre binefăcătoare prin băncile măi mari. Dăsele împrumută sub firma loră capitalele măi mari dela bănci. Așa poporulă nu vine directă în atingere cu băncile măi mari, ci după trebuință și lipsă primesce creditele dela însoțirea sa comunală.

Ce folosă și ce bunătate sunt însoțirile așa numite rurale pentru poporulă plugară, s'a dovedit în Germania. Acolo Reiffeisen a făcută chiară lucruri mărețe pe terenulă economică, numai prin asemenea însoțiri.

Atâtea și numeroase altele sunt motivele, care tôte ne poruncescă, ca se muncimă pentru întemeierea însoțirilor comunale, încătă în presinte abia pôte fi ună lucră măi temeinică, măi trebuinciosă decâtă acestea.

Ună poporă, care și-a putut elupta prin sirguintă, lucru și păstrare bună stare materială, care are finacele bine regulate, care dispune de bogăție, se pôte afirma pe tôte terenele vieței sociale și culturale.

Poporulă nostru română este stăpână pe o frumôsă întindere de pământă, care bine lucrată măi pôte se-și deie de patru oră atăta venită, pôte ține și nutri din sinulă seă de trei oră atăta poporă, cât trăiesce astădă. Spre a pută ajunge acăsta, poporulă are lipsă de următoarele trebuințe: *însoțire, lucru și păstrare*. E dreptă că s'aă făcută unele încercări cu așa numitele *reuniuni economice*, care cu multă greutate abia în două locuri s'aă putută întemeia. Am cunoșcință pozitivă din alte două locuri, unde au încercată asemenea lucru; dar din partea ministrului statutele nu s'aă aprobată, nici s'aă respinsă, ci le ține ministrulă neresolvite aprôpe de doi ană de dăile.

Noi avem un remediu foarte ușor a scăpa de astă șicanare. Conform legii comerciale putem întemeia însoțiri, ale căror statute este îndatorat tribunalul regesc a le vidima cu clausula de aprobare și a le semna firma. Aceste însoțiri apoi au un cerc cu mult mai larg pe terenul economic: pot avea comerț, bolte de consum, pot cumpăra și vinde moșii, pot cumpăra mașine pentru lucrarea mai rațională a pământului ș. a.

Spre a veni în ajutorul poporului nostru plugar, am prelucrat: „*Îndreptar pentru întemeierea băncilor rurale*“. Acesta dă toate povețele de lipsă pentru întemeiere, acolo sunt statutele românesce și unguresce, fiă-care ș. din dăsele, unde a fost de lipsă, este explicat pe baza legii comerciale din 1875 art. XXXVII dela §§. 223—258. Exemplarul costă 60 cr.

Deci dela înțelepciunea, virtutea și voința conducătorilor nostri se așteptă, se pășescă înainte, căci asta o pretinde glasul timpului!

I. Costin, preot.

MOMENTE DIN VIETA LUI PETRU MAIORU DE DICIO SANMARTIN 1753—1821.

(Cercetari literar-istorice).

În anii trecuți, cercetându unele biblioteci prin Bănat, am avut norocirea a afla într'o bibliotecă o broșură foarte interesantă, carea revărsa multă lumină asupra vieții prea puțin cunoscute a fericitului Petru Maior.

Acastă broșură interesantă are titlul: „*Răspunsul la cârtirea, carea s'au dat asupra persoanei lui Petru Maior, autorului Istoriei ce pentru începutul Românilor în Dacia*“. La Buda, în crăiasca tipografie a universității Ungariei 1814, 8° micuț, 42 pagini.

Acastă broșură este scrisă de un anonim din Buda pe timpul, când Petru Maior petrecea acolo ca censor, revisor și corector la crăiasca tipografie a universității Ungariei pentru cărțile românești. Pe lângă totă silința nu

am putut  erua numele autorului cu positivitate. Dar confrunt ndu bro ura cu celelalte scrieri ale lui Petru Maior , am aflat'o prea comună in espresiuni, ceea ce pare a dovedi indirectă, că autorul ei ar fi inu   Petru Maior . Căci cine a cunoscut  mai bine cugetările lui Petru Maior  dec t el  inu  ? Cine a cutezat  a infronta publice scăderile  i ret cirile de pe acel  timp , dec t inu   d nsul ca bărbatulŭ inteligentă, consci  de sine, carele petrunsesse destul  de ad nc  in afacerile cur ii episcopesci „a F g ra ului“.

Din bro ura ac sta ne convingem, fără a mai scutura pulberea de pe actele acelor  timpuri din arhivele  erei, că c rtitorul  dela Blaj   i-a fost  r dicat  capul , nu ca se critice obiectivă, conform regulelor  critice , ci ca se facă ca cea dint i  *Istorie a Rom nilor  tipărită* să se nimice c , pe autorul  ei să-l  persecuteze până la mórte at t  moralicesce, c t  i materialicesce, ca astfel  nimicind pe autor , să se nimice c   i f tul  se . Precum  ice la pag. 6 a critice  sale, carea se tipări la Cluj  „că am fost  silită să traducă pe românie de pe limba latin c  *cele doue cuv nt ri despre lauda Vlădicăi făcute și tipărite*, ca se aibă prilej  a răspunde la cele ce s'au scris  in Istoria Rom nilor  acum e it  la Buda improtiva Escelenției Sale Dlui Episcop  Ioan  Bobb“.

Primejdia r dicat  in   de rom ni in contra Istorie  Rom nilor , cari cereau dela Palatinul  Ungarieĭ, ca numai dec t să se opr c  acea Istori  periculósă a se vinde, de se cuprindea intră acel  chip  precum s'au fost  a ternut , rem nea strălucita aceea „Istorie a Rom nilor “ la inceputul  nascerii sale cu totul  ingropat ,  i Rom ni  cel mai mul i din nou intru vechia necunoscin   i defăimare cufunda i.

Provedința in s  a voit , ca primejdia ce amenin a vieța „Istorie  Rom nilor “, se ia sf r it ,  i def im rile celor  r t ci i nu se luară in nici o socotin . Archiducele Palatin Stefan  ded  voie liberă a se vinde Istoria Rom nilor , cu acea adăugată laudă, că istoria ac sta e cea dint iu  i sin-

gură în limba românească scosă din vechii și vrednici de credință scriitori, carea cu folos se poate ceti. Aceste sunt și cuvintele rezoluției Palatinului și Archiduce Stefanu din 10 Octobrie 1813 sub numărul 2039: „Illa etiam ex consideratione venui exponendum relinquere potest, quod haec Historia ex antiquis et probatis Historicis desumpta unica in Valachica lingua praexistit, quae cum primis per illos, qui solius Linguae Valachicae gnari sunt, cum utilitate legi queat“.

Acésta a fostu viața lui Petru Maiorü pe la anii 1812, 1813 și 1814 în Buda, pe când se tipăriră acolo Istoriile Românilorü, atât cea politică cât și cea bisericescă. Acum se vedem alte episoade de ale vieții lui.

Când voesci a descrie viața cuiva, trebuie să-i cunoști tota viața în toate privințele, atât bune cât și rele.

Ear descriind viața onorü bărbați, pe cari nu i-am cunoscutü și cari au trecutü de multü din viața acésta, primo loco trebuie a le cunoște toate operele, atâtü tipărite cât și manuscrise, numai și numai atunci cu ore-și care rezervă ne-am pute pronunța cu succesü asupra vieții lorü. Căci nu scim, cu timpulü ce se va mai pute descoperi despre dênșii! —

Descriind mai anii trecuți stimatulü domnü A. M. Marienescu viața fericitulü Petru Maiorü, nu scim din ce cauze n'a luatü acésta împrejurare esențială în destulă considerare.

*Petru Maiorü studiindü la Roma și Viena,
1774—1779—1780.*

Dlă Dr. A. Marienescu a vorbitü multü despre epoca lui Petru Maiorü, dar prea puținü despre viața lui.

Așa d. e. la pag. 23 prea puținü vorbesce despre viața lui Petru Maiorü.

Trebuia se ne spună pe largü mai multe. Așa d. e. cum Gregoriü Maiorü, fericitul episcopü alü Făgărașului, cu reședința în Blajü, la anulü 1774 trimisese pe Petru Maiorü și pe colegulü seü G. Șincai la Roma, spre a-și continua studiile în institutulü numitü *Collegium de propaganda fide*. Cum P. Maiorü a petrecutü în Roma 5 ani studiindü

2 ani filosofia și 3 ani teologia, ear în 20 Ianuariu 1779 a depusă esamenul baccalaureat și după aceea s'a re'ntorsu în patria sa. Reîntorcându-se în patriă, s'a mai opritu în Viena pare-mi-se din porunca imperăției, unde zăbovi aprópe unu an de șile, sub durata căruî timpu a învățatú *Pravila*, ce se dice: Jus canonicum.

Dar altcum și din recomandarea lui Petru Maiorú de episcopulu Samuilu Vulcanu dela Oradea-Mare este prea evidentă, că Petru Maiorú, după ce a studiatú la Roma filosofia și teologia și înainte de a fi fostu aplicatú ca profesorú în Blajú, a studiatú dreptulu canonicu în Viena. (Veđi Analele Academiei Române din Bucuresci Ser. II. tom. V, sect. 2 1884 pag. 56).

Petru Maiorú, profesorú în Blajú 1780—84.

După zăbovirea de aprópe unu an de șile*) în Viena și absolvirea dreptulu canonicu s'a îndreptatú cătră Ardealu spre Blajú, de unde fusese trimisú pre la a. 1774 de neuitatulu Archiereu Gregorie Maiorú.

Când a sositú la Blajú, a fostu numai decát denumitú tómnă în a. 1780 de profesorú la Logică, Metafisică și la Dreptulu firei. **)

În acéstă diregătorie a petrecutú 4 ani de șile până la anulú 1784, când fu demisú din Blajú.

Activitatea lui Petru Maiorú ca profesorú în Blajú se descrie fórte frumosu în pomenita broșură, dicându-se, că întru acéstă diregătorie petrecând patru ani de șile până la 1784 Iuniu 19, și cum cu atáta nevoință a petrecutú diregătorie acésta, cât bărbați din scóla lui eșiți se făcură flórea Románilorú, în clerú și între mirení astăzi (1814) încă tră-

*) Anulú scolasticú se numeră dela 1 Septembre 1779 până la Iuliú 1780, în 1 Septembre 1780 s'a denumitú de profesorú în Blajú.

**) Pag. 15—16 a răspunsulu la cártirea, carea s'aú făcutú asupra persónei lui Petru Maiorú. Buda 1814.

escu bărbați de aceia, nu numai în Ardeal, ci și în Țera Ungurească, cari sunt spre osebita mângăiere a bătrânului Petru Maior și lui asemenea cărunți“.

Afară de acesta știut este din arhivul episcopiei Blajului, cât sporiu după darul lui Dumneșeu făcu el în partea sufletescă cu învățătura și hărnicia sa la *Ibașfaleu* și la *M. Oșorhei*, ca se tacu alte ale lui în vremile acelea făcute fapte bune.

(Va urma)

Em. Micu.

DIN SCOLA VIETII.

(Aforisme alese și traduse de Jeronim G. Barițiu.)

Dacă le place la mulți viața ta, apoi ție însuși poți să nu-ți placă.

Proverbială.

*

Mulțimea te laudă? — Ei bine, ce-ți poți închipui, dacă tu ești omul, pe care-l înțelege vulgularul?

Seneca.

*

Cel-ce a mulțemit pe cei buni din contemporanii săi, acela a trăit pentru toți timpii.

Schiller.

*

Cu minciuna poți trece prin lumea înțregă, dăr nu te mai întorci.

Prov. polon.

*

Minciunile sunt ca bulgările de zăpădă: cu cât le rostogolesc mai departe, cu atât se măresc mai mult, și în urmă totuși se topesc ca apa.

Harsdörfer.

*

Trebue multe lăpeți, pentru de a îngropa adevărul.

*

Proverbială.

Adevărul e o fică a timpului.

Elin vechi.

*

Se spu ce e adevărat și se spu ce e plăcut; dăr se nu spu ceea ce e adevărat însă neplăcut, și nici ce e plăcut dar neadevărat; acesta e lege eternă.

Indian.

*

În faptă scusele totdeauna sunt mestecate cu neadevăruri.

*

Arab.

Doze lucruri, din care minciuna e mai bună, sunt amende-rele.

Arab.

Ascultă ce ȳice gura poporului: Cel-ce iubesc adevărul, trebuie să-și țină calul de frâu; cel ce cugetă adevărul, trebuie să aibă deja piciorul în scară; cel-ce spune adevărul, trebuie să aibă aripi în locu de brațe! Și totuși Mirza-Șafi cântă: cel-ce minte, trebuie bătut.

Bodenstedt.

*

Prin adevărul își rupe cineva lanțurile.

Arab.

*

Cu adevărul ajungi înaintea lui Dumnezeu.

*

Prov. jidovescă.

Fi ceea ce pari și pari ceea ce ești.

Scoțian.

*

Tiptilă urmăze obiceiurilor însușite celă înăscut.

Arab.

*

Obiceiulă însușit se topesc ca gheața.

Proverb.

*

Cu ori-cât desprețu ați și respinge dela voi o natură mai tare, revine pe nesimțite.

Horatiu.

*

Brăscă iar sare în baltă, și decă ar șed pe unu tron de aur.

Proverbial.

*

Eruditulă e în patria sa ca aurulă în scufa sa.

Arab.

*

Cel-ce nu peregrineză din patria sa și nu vede lumea, plină de mi de minuni, acela sémână cu o brăscă de fântână. —

*

Indiană.

Brăscă de fântână nu vede nimic din marea largă. —

*

Japonez.

Cineva nu vede lumea, decă o privesc numai din propria lui ferăstră.

Rusescă.

*

În patria mea me tacséză dupa nume, în străinătate după haina mea. —

Talmud.

*

Decă ai avé în internulă tēu tôte calitățile eminente și ești rău îmbrăcat, toți te voru desprețu. Ori cât de cuminte e liliacul, totuși se ȳice, că e năpustit de tôte paserile.

Tibetan.

*

Precum ȳi-e haina, așa și ospitalitatea. —

Arab.

Durerósă e diminéța orfanilor și séra călătorilor? *Persan.*

*

Fumulū patriei e mai luminosū decât foculū străinū. *Prov.*

*

E mai de preferitū a bea în țera proprie apă din papucū, decât în téré depărtată și străinā mied din pocal de aurū.

*

Spune-mi ce e aceea, ce ómenii numescū „iubire“ ?

— O copile, lucrulū celū mai dulce și mai amarū.

*

Euripides.

Orī-cât ai fi de fericitū séu nefericitū, —

Inima are lipsă de o altă inimă.

Bucuria împărțită e bucurie îndoită,

Durerea împărțită e durere înjumătățită. —

Tiedge.

*

Poți se te lipsesci de ómenī; dér îți trebuie unū amicū. —

*

Chinez.

Voiū sē-ți arētū unū mijlocū de iubire, fără beatură, fără ierburi, fără descântece: Voiesci se fi iubitū, — iubesc.

*

Hekaton.

O rudenie e o parte a trupulū nostru, unū amicū o parte a sufletulū nostru.

*

Francez.

Unū amicū e unū sufletū în dóue corpuri.

Aristotel.

*

Acelū bărbatū e nebuñ, care-și numără *mulțimea* prietinelorū; unū manunchiū de trestie nu-ți ajută când ai lipsă de o bătă.

*

Bückert.

Nimicū mai obicīnuitū ca numirea de prietinū, nimicū mai rarū ca prietinia adevărată.

*

Francez.

Unū bărbatū fără prietinū e ca mâna dréptă fără cea stângă.

*

Persan.

Cel-ce merge pedestru, nu póte fi soțulū celū ce merge călare.

*

Rusescū.

Unū bărbatū sătulū cu unulū flămēndū vorbescū rēu unulū cu altulū.

*

Scotianū.

Voiesci sē te căsătoresci, scobórá o tréptă; voiesci sē-ți alegi unū prietinū, suie o tréptă.

Talmud.

DIN CRONICA LUNARĂ.

Esamenenele de maturitate la gimnasiul din Blajü amânate. Precum se scie, maturisanții din Blajü s'aü fotografatü atätü separatü, cât și împreună, și unulü din ei a pusü deasupra inscripția: „*Veninü vomü lua, în focü ne vom scälda pentru idealulü națiunei*“. Acéstä inscripție, după obiceiü, a fostü denunțată guvernului, și îndată s'a pornitü o cercetare severä și minuțiosä, cu intrevenirea procurorului de statü, carea a duratü unü lungü șirü de zile, și pe lângä totä intrevenirea autorității bisericesci, ministrulü a dispusü amânarea esamenelorü până pe la începutulü anului scolarü 1895/6.

La gimnasiulü din Blajü aü fostü în anulü 1894/5, 509 scolarü, și anume: în cl. I. 98, cl. II. 93, cl. III. 82 (töte aceste clase cu paralele), cl. IV. 54, cl. V. 57, cl. VI. 59, cl. VII. 30, cl. VIII 36.

La examenul de maturitate din Näseudü aü fostü admiși din 35 octavanü 30; la examenulü scripturisticü aü fostü respinși 5, examenulü oralü s'aü supusü 25, dar aü eșitü numai 11, ear 10 aü fostü respinși pe 3 lunü, și 3 pe unü anü.

Gimnasiul din Beiușü. Din „Programa gimnasiului sup. gr. cat. și a scölelorü normale din Beiușü pe anulü scol. 1894/5, redactată de directorulü Ioanü Buteanü“, estragemü urmätöarele date: La gimnasiü aü funcționatü 14 profesori și 4 catecheți. Eleviü imatriculați aü fostü 345, mai puținü cu 27 decât în anulü de mai nainte; după religiune: gr. cat. 127, gr. or. 138, rom. cat. 24, ev.-ref. 5, israeliți 23. Societatea de lecturä „Samuilü Vulcanü“ a tinerimei studiöse a avutü 49 membri, a ținutü 19 ședințe ord., 2 estra-ord. și 3 festive. Internatulü „Pavelianü“, înființatü din liberalitatea episcopului Pavelü, a adăpostitü în acestü anü scol. 96 studenți. Fondulü de pensiune alü profesorilorü se urcă la suma de 22,082 fl. 77 cr. Regretabilä e împregiurarea, că pe când limba maghiarä se propune în cele optü clase gimnasiale în 28 öre pe septämänä, pentru limba romänä sunt destinate preste totü numai 17 öre.

La gimnasiulü din Bradü aü fostü în anulü scol. 1894/5 înscriși 105 elevi, ear în scölele primare, clasa 3 și 4, 60. Resultatulü clasificărilorü arată pe cei promovați cu 90%, ear pe cei îndreptați la repetirea anului cu 10%. Gimnasiulü acesta inferiorü a plinitü la încheerea anului scolaric 26 ani ai esistenței sale, dar cu privire la greutatea timpurilorü n'a sërbatü iubileulü seü de 25 ani.

Universitatea c. r. din Cernăuți a fost cercetată în semestrul de vară al anului 1895 de 371 studenți. La facultatea teologică au fost 55 ordinari și 2 estra-ordinari; la facultatea iuridică 251 ordinari și 21 estra-ordinari; la facultatea filosofică 24 ordinari și 10 estra-ordinari; farmaceutii au fost 8. Din Bucovina au fost 286. După naționalitate (limba maternă) au fost 182 Germani, 104 Români, 37 Ruteni, 34 Poloni, 2 Cechi, 2 Sârbi, 1 Maghiar, 1 Bulgar și 1 Armén. După confesiune au fost 133 gr. or., 4 arm. ort., 72 rom. cat., 20 gr. cat., 5 arm. cat., 9 evang. și 128 mosaici.

Biserica nouă în cetatea Brașovului. Duminică 21 Iulie s'a pusă pétra fundamentală la zidirea bisericei ortodoxe române din Brașov-cetate. Ceremonia religioasă o a condus protopresbiterul și parochul local Bart. *Baiulescu*. Cetățenii români din Brașov și din alte părți au adus jertfe foarte însemnate: dd. M. *Stănescu*, D. *Manole*, G. B. *Pop* câte 1000 fl., Const. de *Steriu* 5000 fl., *Tache Stănescu* 20,000 fl., pentru rădicarea acestui edificiu de pietate creștină, care sperăm că în scurt timp va deveni un decor al pieței Brașovului.

Excursiune științifică. Cunoscutul profesor de limba și literatura română la universitatea din Iasi, Dr. *Gustav Weigand*, face de prezent o excursiune prin Ungaria și România, în scopul cunoșterii mai de aproape a poporului nostru.

Apel literar. Profesorul gimnasial din Suceva *Simeon Fl. Marianu*, care se ocupă cu literatura populară română, voese a eda o broșură cu cântece, al căror erou este *Avram Iancu*. Spre a pute face această colecțiune cât mai completă, rogă pre toți și toate, cari știu asemenea cântece, a i le comunica, arătându totdeodată, unde și dela cine le au auzit și a-i explica prin câteva cuvinte și eventualii provincialismi.

Limba română în școlile țărilor neolatine. După o depeșă a „*Tribunei*“, congresul limbilor romanice din Bordeaux, la care România a fost reprezentată prin dd. *Urechia*, *Busilă* și *Staurcanu*, și-a exprimat dorința, ca limba română să se propună în școlile superioare și speciale ale țărilor latine, și ca congresul în anul următoriu 1896 să se întrunească la București. Priimirea Românilor, precum și discursurile lor și conclusele luate au fost primite cu vii aplauze.

Din scrierile răposatului general Traină Doda. După „*Dreptatea*“, sororile răposatului au condeștut unui comitet sub presiul locot. mareșal campestre T. cav. de *Seracin* edarea unei

părți a scriptelorū distinsului generalū. Suntem siguri, că acelea vorū întimpina la publiculū românescū celū mai viū interesū.

Pedagogiulū ces. reg. din Cernăuți a serbatū la 28 Iuliū n. iubileulū seū de 25 ani și totdeodată iubileulū consiliarului scolarū Dim. *Isopescul* ca directorū alū acestui institutū.

BIBLIOGRAFIA.

Din valorosulū opū: „**Istoria împăratului Traianū și a contemporanilorū seī**“ de Dr. Heinr. Francke, tradusū în românesc de dlū Petru *Broșteanu*, aū apărutū până acum două fascicule. Prețulū opului întregū se socotesce cu 4 fl. Abonamentele sunt a se adresa traducătorului în Brașovū.

— „**Die Aromunen**, ethnographisch-philologisch-historische Untersuchungen über das Volk der sogenannten Makedo-Romanen oder Zinzaren“, este titlulū unui opū de mare importanță alū eruditului profesorū *Gustav Weigand* dela universitatea din Lipsca. Volumulū prim intitulatū „Land und Leute“, are 334 pagine, conține 8 ilustrațiuni frumoșe pe cartonū și o cartă etnografică a părților sud-vestice ale peninsulei balcanice.

SCOLA ASOCIAȚIUNEI.

Condițiuni de primire

în scōla civilă de fete, cu dreptū de publicitate, a Asociațiunei transilvane din Sibiiū și în internatulū aceleia.

Pentru primirea în scōla civilă de fete se cere atestatū despre absolvarea claselorū scōlei elementare, saū atestatū despre clasa corespundătoare premergătoare dela o altă scōlă de categoria scōlei civile. În lipsa unui astfelū de atestatū primirea se face pe basa unui esamenū de primire.

Inscrierile pentru anulū scolarū 1895/6, se facū din 1—5 Septembrie a. c. st. n.

Esamenele de emendare și primire se ținū în 4 și 5 Septembrie a. c. st. n.

Prelegerile se începū în 6 Septembrie a. c. st. n.

Didactrulă e ficsatū cu 2 fl. v. a. pe lună, și pentru elevele, ce intră pentru prima dată în această scōlă, o tacsă de immatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursului complementarū. prevădūtū în §. 6 din statutū, didactrulă este de 2 fl. pe lună, și la prima înscriere tacsă amintită de immatriculare.

Elevele, carī voescū sē fiă primită în internatū, fiă eleve ale scōlei civile, saū ale scōlei elementare a reuniunei femeilorū, aū sē se însciinteze de timpuriū, în totū casulū înainte de începerea anului scolasticū, prin părinți saū tutori la direcțiunea scōlei, pentru a se putē face dispozițiunile necesare. Tacsă internatului e de 200 fl. v. a. pe anū, plătiți înainte în două saū celū multū 4 rate. Cărțile trebuinciose, *materialulū de scrisū, de desemnū, de lucru de mână*, se înțelege, nu sunt cuprinse în tacsă amintită, ci cheltuelile reclamate în această privință se pōrtă de părinți, întocmai precum totū de dēnșii sē pōrtă cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în musica instrumentală și în limba francesă.

Tacsele pentru instrucțiunea în piano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voesce sē iee orele singură, se compută la 2 ore pe săptămână tacsă de 9 fl. pe lună; dacă 2 eleve împreună iaū instrucțiunile în aceeași oră, tacsă se compută la 2 ore pe săptămână cu 6 fl. de elevă; saū

b) dacă o elevă voesce sē iee orele singură, se compută la 2 ore pe săptămână tacsă de 6 fl. pe lună; dacă se întrunescū 2 eleve în aceeași oră, tacsă se compută la 2 ore pe săptămână cu 5 fl. pe lună de elevă.

Pentru instrucțiunea în limba franceză, câte 2 ore pe săptămână, se compută pe lună câte 1 fl. de elevă.

Tōte tacsele se plătescū direcțiunii scolare, care remunerază pe instructori.

Elevele, din internatū, afară de scōlă, aū în fiă-care și anumite ore de conversațiune în limba francesă, maghiară și germană. Pe lângă aceea ele se prepară și-și învață lecțiunile sub conducerea și cu ajutoriulū directōrei și alū guvernantelorū.

Elevele, carī voiescū se fie primite în internatū, mai aū se aducă cu sine: o saltea, unū covoraș, 4 fețe de perină, o plapomă saū țolū de coperitū, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergare, 6 servete, apoi: perie de dinți, săpunū și 2 pepteni, care tōte rămânū proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trupū saū albiturile, câte 1/2 duzină din fiă-care, ciorapi și fuste de colōre în-

chisă și batiste (mărimi) câte 1 duzină, unu parapleu și încălțăminte trebuincioasă. Cât pentru toalete noue, părinții și tutorii sunt consiliați a nu face de acestea pentru copilele lor, căci pentru a obține o uniformitate în îmbrăcăminte pentru toate cele interne, acele toalete, cu prețuri moderate, se fac aici prin îngrijirea direcțiunii internatului. Strînsu de uniformă se țin: o haină, două șurțe în forma unei haine, o pălărie de iarnă și una de vară, cari necondiționat au să se facă aici și cari preste totu voru costa cam 16—22 fl. v. a.

Doritorii de a avé „Statutul de organizare“, precum și „Regulamentul internu“ alu scôlei și „Regulamentul pentru cursul complementar“ le pot primí dela direcțiune pentru câte 20 cr. unulu. Totu dela direcțiune se póte primí pentru 1 fl. și „Monografia“ scôlei, în care pe lângă istoricul institutului, se află descrișu edificiulu scôlei și alu internatului în toate amênuntele lui.

Sibiiu, în Augustu 1895.

Dr. V. Bologa m. p.,
directoru.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 271—1895.

Procesu verbalu

din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiiu la 29 Iuliu 1895 n.

Președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte.
Membrii prezenți: I. St. Șulațiu, P. Cosma, Z. Boiu, I. Crețu, Dr. C. Diaconovich și N. Toganu, bibliotecariu.
Secretariu Z. Boiu.

Nr. 105/243. Se presentă hârtia comitetului despărțământulu XI din Blajü de datulu 16 Iuniu a. c. Nr. 37, prezentată la 10 Iuliu curentu, prin care se aduce la cunoscînța comitetului centralu, că pentru adunarea generală din anulü acesta a alesu dillele de 27 și 28 Augustu nou, și se rogă a i se notifica, decă se accéptă ori nu terminulu propusü?

— Se rescrie comitetului despărțământulu XI din Blajü, că terminulu de 27 și 28 Augustu nou, se accéptă intru toate după propunerea făcută.

Adunarea generală a „Asociațiunii transilvane pentru literatură română și cultura poporului român“, conformü §§. 14 și 21

din Statutele Asociațiunei, se convăcă în opidulă Blajă pe ȃilele 27 și 28 Augustă 1895, st. n., pe lângă următărea

Programă:

Martă in 27 Augustă.

Ședința I. cu următărea ordine de ȃi:

1. Deschiderea ședinței prin presiđiă la 10 ăre a. m. în lo-calulă, ce se va designa spre acestă scopă.
2. Raportă generală despre activitatea comitetulă în decur-sulă anulă 1894, dimpreună cu aclusele aceluia.
3. Alegerea comisiuniloră de căte 3 membri, și anume
 - a) pentru esaminarea raportulă generală pro 1893;
 - b) pentru esaminarea rațiociniulă pro 1894 și a proiectu-lulă de bugetă pro 1896;
 - c) pentru esaminarea propuneriloră comitetulă referităre la modificarea statuteloră, și
 - d) pentru încassarea facseloră dela membri vechă și dela ceă, cară se voră înscrie din noă.
4. Insinuarea propuneriloră și a eventualeloră interpelări;
5. Raportulă comisiuneiă pentru înscrierea membriloră și
6. Cetirea eventualeloră disertațiunii insinuate la timpă.

Mercuri in 28 Augustă.

Ședința II. cu următărea ordine de ȃi:

1. Deschiderea ședinței la 10 ăre a. m.
2. Verificarea procesulă verbală din ședința I.
3. Rapărtele comisiuniloră esmise în ședința I.
4. Cetirea eventualeloră disertațiunii.
5. Alegerea comitetulă și a funcționariloră Asociațiunei pe noulă periodă de 3 ană 1896—1898.
6. Defigerea loculă pentru procsima adunare generală a Asociațiunei.
7. Dispozițiunii pentru autenticarea procesulă verbală din ședința II. și
8. Încheerea ședințeloră adunării generale.

Se observă, că eventualele disertațiunii aă se fiă prezentate presiđiulă Asociațiunei în scrisă cu 8 ȃile înainte de adunarea generală.

Nr. 106. Se presentă hărtia societăței de apaductă din Sibiiă, presentată la 29 Iuliă curență, după care societatea nu dispune de țevile cerute la closetele scălei civile de fete a Asociațiunei.

— Afacerea se ia spre scire, și adaptările de lipsă se amănă pe anulă următăriă, ear cu facerea de propuneră în privința acăsta se însărcinăză cassariulă Asociațiunei.

Nr. 107. Pentru verificarea acestulă procesulă verbală

— Se designează dñii: P. Cosma, Dr. C. Diaconovich, și I. Crețu.
Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Zacharia Boiu m. p.,
secretariu I.

Cetitu și verificatu. Sibiuu, 2 Augustu 1895.

Dr. C. Diaconovich m. p.

P. Cosma m. p.

Ioanu Crețu m. p.

Nr. 289—1895.

Procesu verbalu

din ședința comitetulu „Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporulu român”, ținută în Sibiuu la 8 Augustu 1895.

Președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte.
Membrii prezenți: I. St. Șiuluțiu, Z. Boiu, P. Cosma,
L. Simonescu, I. Crețu, Dr. C. Diaconovich și N. Toganu,
bibliotecariu.

Secretariu: Dr. V. Bologa.

Nr. 108/274. Comisiunea esmisă în personele dloru: I. St. Șiuluțiu, I. Papiu și P. Cosma, la 3 Februaru a. c. pentru reviziunea rațiociniulu Asociațiunei pro 1894, reaclude acelu rațiociniu dimpreună cu bugetulu pro 1896 și propune:

a) a provede rațiociniulu cu clausula de aprobare, deoarece s'a aflatu în regulă și ordine perfectă;

b) bugetulu pro 1896 dimpreună cu rațiociniulu pro 1894 se se alature la raportulu generalu alu comitetulu pentru adunarea generală a Asociațiunei din acestu anu.

— Se primesce.

Nr. 109/281. Secretariulu alu II-lea presentă raportulu generalu despre activitatea comitetulu Asociațiunei pe anulul de gestiune 1894, pentru adunarea generală din anulul curentu.

— Se primesce și dispune tipărirea lui.

Nr. 110/273. Bibliotecariulu Asociațiunei presentă raportulu despre starea bibliotecei Asociațiunei cu finea anului 1894.

— Servesce spre scire și se decide a se adauge la raportulu comitetulu menitu pentru adunarea generală din anulul curentu.

Nr. 111/167. Secretariulu II-lea propune: se se escrie concursu pentru 10 stipendii à 50 fl. pro 1895/6 din subvențiunea de 500 fl. primită în 5 Aprile a. c. dela institutulul de creditu „Albina“.

— Deórece adunarea generală a institutului de credit și economii „Albina“ din anul curenț, n'a votat numita subvențiune cu espresa menire de a se folosi ca stipendii, ci pentru trebuințele scólei, drept aceea pentru anul 1895/6 s'e sisteză stipendiile, rămânendú a-se folosi subvențiunea în scópul indicatú de binefăcătorú.

Nr. 112/246. Domnulú Ioanú Candrea, absolventú de gimnasiú și stipendistú alú Asociațiunei din fundațiunea „Bașota“, terminandú cu finea anului scolarú 1894/5, studiile sale gimnasiale, mulțamesce pentru ajutoriulú primitú dela Asociațiune.

— Spre scire. — Stipendiulú de 20 fl. la anú din fundațiunea „Bașota“ se declară vacantú și pentru conferirea lui studențilorú gimnasiști s'e decide a-se escrie concursú.

De asemenea se declară vacantú stipendiulú de 60 fl. din fundațiunea „Galliană“ și se decide a-se escrie înfr'una concursulú și pentru conferirea acestuia dimpreună cu alte doue stipendii a 60 fl. din fundațiunea „Roman“, tinerilorú gimnasiști.

Nr. 113. Verificarea acestui procesú verbalú

— S'e incredințeză domnilorú: I. St. Șuluțiu, Z. Boiu și N. Toganú.

Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionú Pușcariú m. p.,
v.-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretariú II.

S'a verificatú. — Sibiiú 10 Augustú 1895.

I. St. Șuluțiu m. p.

Zacharia Bolu m. p.

N. Toganú m. p.

REGULAMENTÚ

pentru esamenele publice, private, supletorú și de emendare dela scólele poporale-superióre și civile de fete și băeți, susținute de statú, comune, societăți și privați.

(Încheiere.)

§. 33. Inspectorulú reg. de scóle încă póte admite la esamenú privatú saú esamenú privatú — contrasú, dacá aú implinitú vârsta recerută, pe acei elevi, cari aú absolvatú cu succesú careva clasă la scóla:

a) elementară;

b) superióră de fete;

c) reale inferióre militare; mai departe

d) la vre-o scóla mediă (gimnasiú seú scóla reală) și în fine

e) la vre-o scôlă mediă comercială și academie, și dacă dela terminarea clasei respective, celū multū după unū anū de șile, dorescū a face esamenul privatū din o clasă mai superiôră corespundătoare (veđi tabela §. 41), sau dacă vârsta le permite din clase mai superiøre dela scôla civilă sau poporală-superiôră.

Dacă vârsta e considerabilū mai înaintată decât se cere prin normele prescise, în acelū casū petentele se pôte admite la esamenū privatū și mai înainte de a se împlini anulū dela ultimulū seū esamenū trecutū cu succesū.

Intru câtū însē în planulū de învățământū alū scôlelorū de diferite categorii, amintite în acestū §. și mai departe între planulū de învățământū alū scôlelorū civile și poporale-superiøre, precum și între planurile ambelorū scôle din urmă relativū comparate, s'ar găsi diferențe esențiale: atunci elevulū, care trece dela scôle de altă categoriă, are se fiă esaminatū cu ocasiunea esamenulū privatū și din acelū materialū de învățământū, care obvine în clasele precedente ale scôlei civile sau ale scôlei poporale-superiøre, și în scôlele de altă categoriă nu l'a învățatū.

§. 34. Elevulū, care a obținutū nota „neîndestulitorū“ din limba francesă în scôla reală, scôla superiôră de fete, scôla mediă comercială și academiă, sau a obținutū „neîndestulitorū“ în gimnasiū din limba latină și grecă, acela se pôte admite fără pedecă la depunerea esamenulū privatū de pe clasa (sau contras: clasele) superiôră corespundătoare dela scôlele civile sau scôlele poporale-superiøre.

§. 35. Elevulū, care a repetatū fără succesū vre-o clasă din scôlele de altă categoriă, amintite în §. 33, și din acelū motivū nu-și mai pôte continua studiile în acea scôlă: se pôte admite la esamenū privatū pentru acea clasă dela scôlele civile și poporale superiøre, care corespunde celei repetate, și întru cât cade sub punctul de vedere alū §. 34, se pôte admite ca se depună esamenul privatū și pentru clasa următoare superiôră.

§. 36. Elevii din scôlele reale sau gimnasiū, cari afară de limba francesă și respective afară de limba grecă și latină, au obținutū nota „neîndestulitorū“ și din altū obiectū de învățământū: numai sub acea condiția se potū admite la depunerea esamenulū privatū pentru clasa superiôră dela scôlele poporale superiøre și civile, dacă mai înainte (sau de odată contrasū) depună esamenū privatū de repetire la scôlele civile sau poporale superiøre, din tôte obiectele de învățământū ale clasei, ce corespunde clasei, în care a picatū și din altū obiectū de învățământū afară de francesă, respective afară de limba grecă și latină.

Prin urmare la examenul privat nu se poate aplica dispoziția permisă în partea I, a circulariului din 12 Maiu 1889 Nr. 6364, anume, că atare elevu dela scóla mediă poate fi admisu la examenul „de primire“ în casu de trecere.

La *examenul privat*, anume la trecerea în scóla civilă sau poporală superióră, neputându fi vorbă de „primire, nu se potú aplica nici dispozițiile din partea I. a circulariului amintitú.

§. 37. În urma principiului enunțatú în §. precedentú, fiecare petente, care se presentă la examenul privat, e datorú a legitima terminarea clasei premergétore prin atestatú dela vre-o scóla publică; decă n'are atestatú, e obligatú a face întregulú examenul privatú și de pe clasa (sau clasele) precedentă la timpulú normalú și pe lângă condițiile prescrise.

§. 38. Prin urmare și acelu petente, care deși pe cale privată și-a agonisitú cualificațiunea de pregătire, ce corespunde cu terminarea claselorú elementare, dar nu poate produce despre aceea atestatú dela vre-o scóla publică, numai în acelu casu se poate admite la examenul privatú din obiectele de învățământú ale claselorú corespundétore dela scóla civilă sau poporală superióră, decă mai întâiú depune examenulú cu succesú de pe cele patru sau șase clase ale vre-unei scóle elementare publice.

Care însă, deși nu au atestatú de pe clasele elementare, dară au trecutú vârsta de 20 ani, se potú admite la examenul privatú (sau examenul privatú contrasú) în scólele civile și fără cele patru clase elementare.

§. 39. La scólele civile necomplete se poate depune examenul privatú și din clase mai superióre, dacá scóla este provédutá cu puteri didactice pentru fie-care secțiune de obiecte ale învățământului.

§. 40. Băieții (bărbații) potú depune examenul privatú numai la scóla de băeți, femeile însă și fetele se potú admite la examenul privatú și în scóle de băeți, dar conformú planului de învățământú prescrisú pentru scólele de fete și numai esceptionalú în casuri de specială aprețiare.

§. 41. Pentru-ca să se vadă, cărei clase a scólei poporale-superióre sau civile corespundú singuraticele clase ale scólelorú de alte categorii, ce s'au înșirátú în §. 33, dar esclusivú numai din punctulú de vedere alú examenelorú private dela scólele civile și poporale-superióre și nu din punctulú de vedere alú îndreptățirii la oficii publice sau din alte considerante, mai departe spre a se vedé valórea și raportulú didacticú între singuratecele clase ale scóle-

loru' populare-superioare și civile — și iarăși numai din punctul de vedere alu' admiterii la examenu' — următoarea tabelă servește pentru orientare:

Gradul și clasa școlii străine	C o r e s p u n d e		
	în școlile civile		în școlile populare-superioare, clasei?
	de băieți, clasei?	de fete clasei?	
a) Școla elementară V. clasă VI. "	I. II.	I. II.	— —
b) Școla superioară de fete I. clasă II. " III. " IV. "	— — — —	I. II. III. IV.	— — I. II.
c) Școla inferioară-reală militară I. clasă II. " III. " IV. "	I. II. III. IV.	— — — —	— — I. II.
d) Gimnaziul și școla reală I. clasă II. " III. " IV. " V. " VI. "	I. II. III. IV. V. VI.	— — — — — —	— — I. II. III. —
e) Școla mediă-comercială îmbinată cu școla civilă I. clasă II. " III. " IV. " V. " VI. "	I. II. III. IV. V. VI.	— — — — — —	— — I. II. III. —

Gradul și clasa școlii străine	C o r e s p u n d e		
	în școlile civile		în școlile poporale- superioare, clasei?
	de băeți, clasei?	de fete clasei?	
f) Academia comercială			
I. clasă	V.	—	III.
II. „	VI.	—	—
g) Școala civilă			
I. clasă	I.	I.	—
II. „	II.	II.	—
III. „	III.	III.	I.
IV. „	IV.	IV.	II.
V. „ (de băeți)	V.	—	III. (băeți)
VI. „	VI.	—	—
h) Școala poporală-superioară			
I. clasă	III.	III.	I.
II. „	IV.	IV.	II.
III. „ (de băeți)	V.	—	III. (băeți)

§. 42. În cazurile amintite în §§. precedenți 29—40, petentele are să înainteze petițiunea sa pentru obținerea concesiunii directorului acelei școle poporale superioare sau civile, la care dorește a depune examenul, provădută cu timbru și instruită cu atestat de botez, cu atestate autentice despre studiile percurse până atunci, sau despre ocupațiunea sa dela întreruperea studiilor, și despre purtarea sa morală integră.

Elevul, care n'a terminat vre-o școală publică, (§. 38.), de asemenea este obligat a legitima ocupațiunea sa până la examen, prin atestat dela autoritatea competentă sau contra-semnat de autoritatea competentă.

Pe baza atestatului de paupertate petițiunea e scutită de timbru.

Petițiunile neinstruite corespunzător, le respinge directorul din propria autoritate, pe lângă indicarea motivului; ear pe cele

instruite corespunzător, însoțite de părerea favorabilă sau negativă a corpului didactic, le înainteză inspectorului regiū de școle pe lângă designarea termenului pentru examen.

§. 43. Inspectorul regiū de școle decide pe baza propunerii corpului didactic, poate însă decide în meritul petițiunii și cu abatere dela propunerea corpului didactic.

Petentele cât și corpul didactic pot apela contra deciziei inspectorului regiū de școle, în termen de 8 zile dela imanare, la ministrul r. u. de culte și instrucția publică, în care casă apelația, petițiunea instruită și protocolul, ce conține opiniunea corpului didactic sau estrasul protocolului, însoțite de raportul inspectorului regiū de școle, au să se înainteze în decurs de 8 zile pe lângă indicarea „*forte urgentă*”.

§. 44. Pe baza concesiunii obținute cel ce se prezintă are să fie introdus cu numele în „*Matricula elevilor, cari se prezintă la examen privat*”, completându toate rubricile acelea.

Despre cursul examenului să ia protocol, care se înainteză în termen de 8 zile inspectorului regiū de școle spre aprobare.

Tot cu acea ocaziune este a se pregăti „duplicatul” din matricula elevilor, cari se prezintă la examen privat, conform tuturor rubricelor matriculei originale și provădit cu subscrierea proprie a directorului și cu sigilul școlei, se înainteză inspectorului regiū de școle, deodată cu protocolul despre cursul examenului.

Inspectorul regiū de școle are să provadă acest duplicat cu datele arhivei sale și ale protocolului înaintat și să-l autentice cu visa sa și sigilul său oficial, apoi la finea fiecărui an școlar se le înainteze deodată la ministeriul regiū de culte și instrucția publică, pentru supra-revisiunea corectității concesiunilor referitoare la examene; ear protocolul despre cursul examenului, provădit cu clausula sa de aprobare sau cu observările sale, are să-l restituie direcțiunii școlare cel mult în 14 zile.

§. 45. După ce darea concesiunii pentru admitere la examen prin regulamentul de față se pune în competența inspectorilor școlari, aceștia sunt personal responsabili pentru cea mai mică iregularitate; deci la darea concesiunilor ei sunt datori a supraveghea observarea strictă a dispozițiilor regulamentului de față, și întru cât s'ar ivi casuri dubioase să de acelea, la cari nu se pot aplica condițiunile și dispozițiile prescise în acest regulament: despre acestea sunt datori a raporta ministrului pe lângă așternera documentelor privitoare la acele casuri.

Inspectorii scolari mai sunt datorii a îngrijii și de aceea, ca elevii, pe cari corpul didactic îi pôte admite la examenul privat, să împlinescă condițiunile prescise în §. 28 și în generalul ca să se susțină nivelulul și serioșitatea examenelor private.

Dacă în admiterea la examene private și în decurgerea (ținerea) acelor inspectorul scolar ar observa cea mai mică scădere, iregularitate, abuzul său parțialitate: este datorul a păși în modulul celul mai severul față de respectivul corp didactic, eventualul a porni cercetare disciplinară, ear la școle private și de ale societăților a lua fără amânare dispoziții pentru detragerea dreptului de publicitate în înțelesul ordinațiunii edate la 9 Maiul 1890 sub Nr. 9101.

§. 46. După aprobarea protocolului despre examenul privat, ținutul în regulă, atestatulul se va da sub Nrulul respectivul alul matriculei, și într'ensulul se va nota împrejurarea, că respectivul a depusul examenul privatul, citându-se datulul și Nrulul concesiunei.

Atestatulul, — care trebuie provăduțul cu subscrierea președintelul comisiunii examinatoru, a directorulul școlei și a învățatorulul (în casul de contragerea claselor: a învățatorilorul) de clasă și cu sigilulul școlei, — numai atunci se pôte estrada elevulul, dacă a sositul protocolulul despre examenul cu clausula de apropiere a inspectorulul scolarul, său apoi dacă inspectorulul scolarul dă permisiune la acēsta — fiindul presentul la examenul — într'unul punctul alul protocolulul, său fiindul absentul într'unul actul separatul.

§. 47. La școlele civile și poporale superioare de statul sau comunale subvenționate de statul, afară de tacsă de înscriere și de didactru mai e a se plăti: pentru examenul privatul din o clasă tacsă de 15 fl., în casulul contragerii de două clase: după o clasă e de a se plăti 15 fl., după cealaltă 10 fl., tacsă de examenul.

Tacsă de înscriere și didactru, la școlă de ori-ce categoriă, să plătesce totdeuna odată — depună-se din ori-câte clase examenul la acelaș terminul —, și anume la inmanuarea sau publicarea concesiunii pentru admitere la examenul privatul.

Tacsă pentru atestatul se cuprinde în tacsă de înscriere.

Tacsă de înscriere și didactrulul curge în cassa școlei.

Tacsă de examenul compete învățatorilorul în proporția participării la examenul, socotindu-se o parte pe sama directorulul.

Dacă directorulul e totodată și examinatorul, pentru acēsta îi compete parte separată.

Tacsele proprii pentru examenul le încassază directorul *imediat înaintea examenului*.

Despre taxa de înscriere și didactru, precum și despre taxele de examen, directorul poartă evidență cu respectivele rubrici ale matriculei, unde va arăta separat taxele, ce vin în casa școlii pentru examen.

Directorul trebuie să dea elevului admis la examen despre taxele amintite cuitanță specificată, ale cărei date trebuie să conșine întru toate cu datele consemnării oficiale a directorului.

§. 48. La școlile civile și populare superioare curată comunale, ale societăților și private, forul prim școlar hotărăse taxa pentru examenele private și modul folosirii ei, această taxă însă — afară de taxa de înscriere și de didactru — nu poate fi mai mare de 25 fl. pentru examenul privat din o clasă, în cazul contragerii a două clase, pentru o clasă nu poate fi mai mult decât 25 fl., pentru cealaltă 20 fl., excepțiune făcându școlile comunale de pe teritoriul capitalei Budapesta, unde taxele pentru examenul privat se încassază în chipul și suma satorită prin normativul, ce este în vigoare pentru aceste școle.

Intr'alte dispozițiile §-lei anterioră sunt normative.

§. 49. Dacă se produce atestat de paupertate, pe baza unei cereri *separate*, didactrul îl poate ierta la școlile de stat și la cele comunale subvenționate de stat ministrul de culte și instrucțiune publică, iar la cele comunale, la cele susținute de societăți și la cele private forul prim școlar și susținătorul școlii.

Iertarea taxei de examen cade în competența respectivului corp didactic.

§. 50. Dacă un elev, care s'a prezentat la examen privat, a primit notă neîndestulătoare din unul și cel mult din trei obiecte de învățământ: corpul didactic îl poate admite la examen de emendare într'una din zilele, ce premerg termenului fixat pentru un examen ulterior privat.

Examenul de emendare se poate face numai la școla, în care elevul a primit nota neîndestulătoare.

Examenul de emendare e scutit de taxe, și fixarea termenului pentru acela, după un restimp mai lung sau mai scurt, cade în competența corpului didactic, care decide pe baza unei rugări separate, ce e a se înainta directorului în decurs de 4 săptămâni dela examen.

Corpul didactic statorcesc terminul după chibzuiala sa în considerarea progresului din celelalte obiecte de învățământ și amesurată capacitatea intelectuală a elevului.

§. 51. Care a căzut la examenul privat din mai multe decât trei obiecte de învățământ, se dă la examenul de emendare a primit de nouă notă nefindestulitoare, fie și numai dintr'un obiect de învățământ: se îndrumă la repetarea clasei (respective în casă de contragere: a ambelor clase), în care casă numai pe baza unei rugări noi, și pe lângă îndatorirea de a plăti de nouă toate tacele, poate fi admisă earăși la examenul privat complet.

§. 52. Acel elev privat, care a primit notă nefindestulitoare și nu s'a prezentat la examenul de emendare ficsat pentru el, se dă cere să fie admis la examenul de emendare mai târziu de cele 4 septemăni, nu se mai poate admite la examenul de emendare, ci de nouă numai la examenul privat din toate obiectele de învățământ. (44,230—1891).

§. 53. Acel petent, care nu se presintă la examenul privat, ficsat pentru el, se dă repășese, în decursul examenului, din ore-care causă, numai pe baza unei cereri noi și la procsimul termin normal poate fi admis earăși la examenul privat, dar nu poate pretinde restituirea tacselor solvite, nici calcularea lor la examenul permis de nouă.

§. 54. Cu intrarea în vigore a acestui regulament se abrogă ordinațiunile din 14 Septembrie 1876 Nr. 18,401, din 28 Iunie 1894 Nr. 21,966, precum și partea II a ordinațiunii din 12 Mai 1889 Nr. 6,364 și în fine §. 65, 66 și p. 4 §. 58, respective dispozițiile punctului 4 din §. 55, 56 și 48, ale „Ordinațiunii“ edate în 2 Septembrie 1876, Nr. 20,311, pentru scaunele școlare-comunale ale școlilor civile și pentru eforiile institutelor de învățământ popular susținute de stat, — întru cât se referă la școle școlare superioare și civile.

☛ Chiămăm atențiunea on. publică cetitoriă asupra *Catalogului bibliotecii Asociațiunii*, publicat la titlul „Bibliografia“ al Nr. 7 a. c., care a eșit de sub tipari în mărime de 12 côle, și pentru societăți literare, școle, diare etc. se dă gratuit, ear pentru particulari se află de vëndare la cancelaria Asociațiunii cu prețul de o corônă (50 cr. v. a.).